

Romlo., 16.6B).

La conclusió ha de ser, doncs, que hi ha triple voca-
lisme d'una mateixa arrel expressiva *beix-bix-buix*
(com ja observà Spitzer, *Misc. Alcover*, 466); i pot-
ser també amb consonant sonora *abujar*, si és exacta
la forma que usa el gironí-alacantí Girbal i Jaume
(1919), *AlcM*. Aquest diccionari diu que seria una
formació onomatopèica damunt el lladrar dels gossos,
com el fr. *aboyer*; però en realitat no hi ha res en
comú amb aquest mot, que no sols és de sentit dife-
rent sinó sense cap semblança fonètica, car és sabut
que en francès es digué *abayer* (it. *abbaiare*) fins al
S. XVII. Amb el que sí que hi ha gran semblança, és
amb el cast. ant. *aoxar* (S. XVI), més correntment
oixer (molt corrent des del S. XV fins avui, en què
es pronuncia *oiear*) 'esquivar mosques', 'esquivar ani-
mals', 'espantar la caça' (*DCEC* III, 550): *aoxar* només
se separa del val. *aüixar* perquè tanca una mica menys
la vocal.¹

Pel que fa a l'etimologia cal rebutjar en tot cas la
idea de Chabàs que *abexar* vingui del ll. *abigere* 'em-
païtar', que no serviria fonèticament ni de cap manera
(*AlcM* mira d'apedaçar-ho amb un **abigeare*, empitjo-
rant-ho encara, en partir d'una variant desusada). Fon-
nèticament ho arreglaríem prenent l'aorist del verb
grec corresponent *ἀπιῆσα*, que ens podria temptar en
esdevenir una base correcta, almenys fonèticament, i
pel fet que l'aspecte de la variant *beix!* és menys cla-
rament onomatopèic que en les altres, però no havent-
hi notícia que tal helenisme es vagi usar mai en llatí
vulgar, cal rebutjar-ho amb la mateixa decisió. En canvi
sí que hi ha notícia que passà a l'ús del llatí vulgar
l'imperatiu del present del mateix verb grec, en la
forma *ΑΡᾶγε* 'fora, lluny d'ací', d'on el mot cast. *aba!*
(de vegades amb addició del pronom reflexiu *ábese*,
pl. *ábese*) del qual hi ha tantes notícies en l'ús fami-
liar del castellà, des del S. XIV fins al XVI i més
tard (*DCEC* I, 1). De manera que realment ens pre-
guntem si en la forma valenciana *abeixar* no hi podria
haver alguna romanalla mossàrab d'això (**ábese* = cast.
ábese). De tota manera, aquesta idea està lluny de ser
ben convincent car per més que insistíssim a posar de
relleu i donar importància a la *e*, ni tan sols això ens
obligaria a dubtar gaire del caràcter onomatopèic-ex-
pressiu: tals alternaïnces vocàliques es troben en mol-
tes arrels d'aqueix caràcter. Pensem que fins i tot els
citats fr. ant. *abayer*, it. *abbaiare*, fr. mod. *aboyer*,
ll. *baubari* són mots onomatopèics de sentit, si no
igual, comparable. Com a màxim admetria jo que
abuixar s'encreuà a València amb un mot mossàrab
diferent i potser provinent d'aqueix *ΑΡᾶγε*.

¹ No sé si hi ha també forma a València amb *o*, el
significat de la qual hagi evolucionat ('engegar' >
'tirar, llençar') fins a esdevenir 'llençar, malgastar':
«tant en derribos s'aboixa / que a l'autèntica Va-
lència, / que és l'antic, la deixen coixa» *Pensat i*
Fet, 1952, 22.

ABÚLIA, pres del grec *ἀβουλία*, id., derivat de
ἀβουλος i aquest de *βουλή* 'voluntat, deliberació',⁶⁰

amb prefix privatiu. □ 1.ª doc.: 1911, *Dicc. Vogel*.

DERIV.: *Abúlic*.

Abulló, V. *abelló* *Abundància, abundant, abun-*
dar, abundor, abundós, V. *ona* *Aburgesar*, V. *burg*
Aburnar, V. *bornar* *Aburxar*, V. *abuixar* *Abús*,
abusar, abusió, abusiu, V. *ús* *Abutit*, V. *botir*
(BOT) *Aç*, V. *agut* *Aca*, V. *haca* *Acabacases*,
V. *acabar* (CAP) *Acabalar, acabalat*, V. *cabal*
(CAP) *Acaballes, acabament, acabança, acabar*, V.
cap *Acabdillar*, V. *cabdill* (CAP) *Acabir*, V. *ca-*
bre *Acabussar*, V. *cabussar, cap-* (CAP) *Acaçar*,
V. *caçar*

ACACIA, pres de ll. *acacia* i aquest del grec *ἀκα-*
κλα id. □ 1.ª doc.: 1851, *Dicc. Valencià d'Escrig*;
1859 (*acàssia*), DAMENGUAL; ACCOSTA, *Flora de Cat.*
p. 293; ja l'usà Verdager, en l'ed. de 1878 de l'*At-*
lántida (com a arbre propi de Grècia) (VII, 17.17);
CostManc. I, 97; Colmeiro, *Enum. de las P. de la*
Pen. Ib. (II, 287), a. 1886, encara no dóna més que
aromer com a nom de l'acàcia en el Principat i a les
Balears.

ACADEMIA, pres del ll. *Academia* o *Acadèmia*
'l'escuela de filosofia platònica', i aquest del gr. *Ακαδη-*
μεια id., pròpiament 'el jardí d'Academos, on ense-
nyava Plató'. □ 1.ª doc.: 1591, i potser ja S. xv.

En l'any 1591 es fundà a València l'Acadèmia dels
Nocturns. La dels Desconfiats, de Barcelona, data de
l'any 1700. L'Acadèmia Mèdico-Pràctica de Mallorca
va ser fundada el 1789 (Joaq. M. Bover, *BiEscrBal.*,
biografia del Dr. Antoni Mateu, I, § 690). Altrement
vegué la *Gr. Enc. Cat.* I, pp. 62-73. L'accepció mo-
derna del mot apareix a Itàlia a mj. S. xv, centúria
en la qual es fundaren allí les primeres acadèmies, a
Florència, Nàpols, Roma i Venècia. Per a la història
del mot en les llengües europees i particularment a
Itàlia, cf. Migliorini, *Ann. Bull. of the Mod. Huma-*
nities Assoc., nov. 1956, 21. En català potser ja apa-
reix —si bé només amb referència a l'Antiguitat—
en el *Comentari de les Quatre Virtuts*, del S. xv
(*AlcM*, s. v. *academista*; tanmateix veg. *DAG*). El pri-
mer dicc. que el registra és Lacav. 1695.

DERIV.: *Acadèmic* (1695, Lacav.). *Academicisme*.
Academisme. Academistes (S. xv, *DAG*).

Acalada, acalar, V. *calar*

ACALEF, nom científic de les ortigues de mar,
pres del gr. *ἀκαλήφη* 'ortiga', 'ortiga de mar'. □
1.ª doc.: *acalefos*, 1868, *SLitCosta*.

Acallar, V. *callar* *Acalorament, acalorar*, etc., V.
calor *Acaminar*, V. *camí* *Acamo(r)iat*, V. *DCEC*
(CAMORRA) amb contaminació de *enmurriat* i el
seu parent *morro*; la d'aquest predomina en *acamor-*
rar-se *Acampada, acampament*, V. *camp* *Acampar-*
nat, -anar, V. *campanar* *Acàmpsia, acamppte*, V. *can-*
sar *Acanada, acanador*, V. *cana* (CANYA) *Acan-*
lar, acanalat, V. *canal* *Acanament, acanar*, V. *cana*